

LA FORÇA DE LES NACIONS PETITES

LA guerra de la qual acabem de veure la fi, haurà canviat el món en molts aspectes. Sistemes de protecció que han servit de pretext perquè els pobles poderosos exercissin tuteles més o menys desinteressades sobre els pobles petits, sofriran amb seguretat revisions que tendiran cada vegada més a suprimir-los. Almenys, quedarà sense valor el parany de l'ajut dels grans, i si alguna potència té ambicions de qualsevol mena que afectin un país inferior en pes material, ho haurà de confessar sense gaires elements per a disfressar els seus propòsits. I sembla que aquesta mena de confessions aniran esdevenint difícils, pel cansament del món envers una política que costa desfetes internacionals a intervals gairebé regulars.

El poble petit que durant un quart de segle, per exemple, hagi vist mediatitzada la seva llibertat per un veí més fort que el "protegia", i que a l'hora de la guerra comprovi que totes les precaucions preses servien perquè el poderós resistís unes quantes hores més que el feble, passarà balanç i trobarà que aquestes hores de diferència no compensen els vint-i-cinc anys d'opressió. I experiències d'aquesta mena les han viscudes la major part de les nacions petites d'Europa.

El concepte de la força, per a aquests pobles, canviarà també d'una manera radical. El costós manteniment d'organismes de defensa (els pobles febles només poden aspirar a defensar-se), caricatura dels sistemes agressius de les grans potències, no guarda relació amb el paper que, a fi de comptes, els ha estat reservat: salvar un concepte estantis dels respectius honors nacionals. La defensa d'aquest honor fa, també, per exemple, que un exèrcit durí dos dies enfront d'un enemic més fort. Aquests dos dies costen la destrucció parcial del país, i en definitiva l'exèrcit desapareix i l'honor i la subsistència nacionals queden en mans de moviments interiors de resistència, que no són la caricatura de res i

obeeixen a un esperit que l'actual guerra encara no ha fet caducar. Aleshores, la deducció obligada és desoladora: succeeix que en l'únic que s'assemblen els exèrcits petits i els grans és en les parades de temps de pau i en el color o l'estil dels uniformes, que són els factors menys importants en el curs d'una batalla. Les parades i el goig dels uniformes costen massa d'obtenir i de mantenir pels guanyats que se'n poden esperar.

Catalunya i les altres nacionalitats hispàniques hauran d'aprofitar els ensenyaments d'aquesta guerra. Si el futur ens reserva la llibertat que haurem de guanyar-nos, tindria algú sentit intentar la còpia comptant per milers allò que altres països realitzen amb milions? Els poderosos mitjans de destrucció que han estat posats en joc, demostren que el conflicte, més que no pas entre grups d'homes armats, ha estat entre sistemes industrials poderosos. Un exèrcit sense una indústria forta que el recolzi, equipat per veïns que li venen o li lloguen armaments amb la mateixa despreocupació que un adult posa un fusell de fusta en mans d'un infant, no serveix per a res. Si a Catalunya no tenim una indústria que ens permeti aquest mínim d'independència militar, ens sembla elemental que, a l'hora dels grans esforços, pensem primer en la indústria que en l'exèrcit. Tan ambiciós serà un propòsit com l'altre, amb l'avantatge que un bon sistema industrial ens serà útil per a la pau i per a la guerra.

Això no suposa pas una actitud de covardia, segons el concepte romàntic que els conflictes armats van perdent cada vegada més. La familiaritat amb el maneig de les armes serà convenient sempre que la companyia d'accessoris no ens faci perdre el nostre món de vista. I a condició que conservem la murriera necessària per comprendre que les parades que poguem organitzar amunt i avall dels nostres carrers i places ens seran desco- ratjadorament més fàcils d'aconseguir que els

milers d'avions que farien falta per a dotar-les d'algún sentit.

Hi ha reflexions que pesen per damunt de totes les altres. El fet de saber que gairebé no hi ha cap nació que empal·lidis metafòricament de por pel fet que Catalunya muntés una organització bèl·lica, ens fa sentir un cert menyspreu per unes manifestacions que Déu no ha posat al nostre abast. En canvi, hi ha expressions de força posades de manifest en el curs d'aquesta guerra, que a Catalunya ja han trobat el seu ressò. Els moviments interiors de resistència, sorgits espontàniament en països grans i petits, ens poden indicar el camí correcte.

Queda per estudiar la tècnica que els faci més efectius. La creació d'una economia que sense negligir les necessitats dels temps de pau pugui adaptar-se si cal a aquesta guerra sense botons de llautó ni gallardets, la formació de quadres de comanament i sistemes d'enllaços fàcilment mobilitzables i que tinguin la ductilitat precisa, l'organització de proveïments que puguin utilitzar-se emmig de circumstàncies adverses, tots aquests problemes i molts d'altres que hi van aparellats, és possible que siguin objecte d'atenció per part dels països petits d'Europa. Si improvisant sota l'impacte de poderoses agressions s'han obtingut els resultats que els alemanys han pogut com-

provar i lamentar, amb previsió i una alerta mantinguda sense provocacions en temps de pau, és possible que es trobin nous i més efectius sistemes de defensa.

Un exèrcit llampant en mans d'una nació petita és com una galta parada a la voracitat de les grans. Un poble decidit a defensar-se, no pas en el terremy que li pot ésser més desfavorable, sinó escollint-lo ell, servint-se de la intel·ligència, la valentia i la tenacitat dels seus fills, no acceptant puerilment el xoc de front contra forces que segons totes les lleis físiques han d'esclafar-lo, i sota la inspiració del sentit universal de justícia que dóna l'ésser més amic de la pau que de la guerra, té moltes probabilitats de menar qualsevol lluita victoriosament.

I no és veritat que el senyoreig de l'esperit i un amor per la cultura que domini al costat dels afectes més elevats facin que els pobles sofreixin una mena d'oxidació que els converteix en ineptes per a subsistir lliurement. Després de tot, la darrera lliçó d'aquesta guerra ha estat que uns quants homes de laboratori n'han precipitat la fi, escurçant una contesa que el xoc entre exèrcits integrats per milions de combatents podia allargar encara per molt temps.

PERE CALDERS.

I per això em sembla molt millor de cercar la glòria, més amb les forces de l'esperit que no pas amb les forces corporals; i ja que aquesta vida de què gaudim és moridora, deixem fins a on estigui al nostre abast llarga memòria de nosaltres.

SAL·LUSTI